

18. tétel

Határozza meg a polgári jog fogalmát! Fogalmazza meg a jogképesség és a cselekvőképesség fogalmát! Mi a tulajdonjog? Foglalja össze az alapvető munkajogi szabályokat! Mutassa be a gazdasági jog legfontosabb jellemzőit!

Kulcsszavak, fogalmak:

- A polgári jog fogalma
- A jogképesség fogalma
- A cselekvőképesség fogalma
- A tulajdonjog elemei (birtoklás, használat, rendelkezés, hasznoszedés)
- Munkajogi szabályok
- A gazdasági jog jellemzői

A polgári jog

A jogrendszer legterjedelmesebb ága.

Jellemzője:

Az érdekviszonyok folytán együttműködésre késztet, egyenjogú és egymás mellé rendelt felek vagyoni kapcsolatait szabályozza.

A polgári jog a vagyoni viszonyok mellett szabályozza a személyhez fűződő jogainak a védelmét is, melynek lehetnek nem vagyoni vonatkozásai is. (Pl.: szerzői jogvédelem, találmányi ipari jogok védelme)

Egyes esetekben gazdasági jogterületnek is nevezik a polgári jogot, mert bizonyos részei – pl.: a szerződésekre vonatkozó ún. kötelmi jog, illetve a működésre vonatkozó szabályok és a gazdasági tevékenység szabályozása – is ide tartozik.

A polgári jog szabályait kódex szerűen a Ptk. (Polgári Törvénykönyv) tartalmazza.

Napjainkig az 1989-es IV. törvény tartalmazza a Ptk., napjainkban adták ki az újonnan szerkesztett változatot.

A Polgári Törvénykönyv részei:

- I.) Bevezető intézkedések
- II.) A személyek
- III.) Tulajdonjog
- IV.) Kötelmi jog
- V.) Öröklési jog
- VI.) Záró rendelkezések

A polgári jog főbb alapelvei:

A vagyonhoz és a személyhez fűződő jogok védelme (Vagyoni és személyiség jogok)

– **A tulajdon védelmének elve**

Az alkotmány által elismert mindenféle tulajdont a törvény véd.

– **A kölcsönös bizalom alapelve**

A felek a jóhiszeműség és tisztesség következményeinek egy kell, hogy feleljenek.

– **Az együttműködési kötelezettség elve**

A felek kölcsönösen együttműködve kötelesek eljárni.

– **Joggal való visszaélés tilalmának elve**

Ez olyan esetekre vonatkozik, amikor valamilyen jogot úgy gyakorolnak, ami a társadalmi rendeltetésének nem felel meg.

– **Az utaló magatartásért való helytállás elve**

Ha valaki szándékosan félrevezeti a jóhiszemű személyt, akkor az kártérítésre kötelezhető.

– **A törvényben biztosított alanyi jogok védelmének elve**

Ezen jogok védelme az állam minden szervének kötelessége. Ha másképp ez nem megy, akkor bírósági úton kell kikényszeríteni.

Jogképesség – Polgári jog alanyai és tárgyai:

A polgári jog alanya a jogképes (perbe fogható) személyek.

Jogi személy lehet:

- természetes személy
- állam
- jogi személy
- egyéb szervezet (egyesületek)

Az ember, mint jogalany:

A jog képessége történelmi kategória. Általánosan a felvilágosodás kora után beszélhetünk minden ember jogalanyiségéhez.

Az emberek vonatkozásában meg kell különböztetnünk a jogképességet és a cselekvőképességet. Az emberi jogképesség azt jelenti, hogy jogokat szervezhet és kötelességeket vállalhat valaki. Az emberi jogképesség tehát egyenlő és feltétlen.

3 alapvető tulajdonság:

- *Általános*, mert kivétel nélkül minden embert megillet.
- *Egyenlő*, mert a terjedelme minden emberre egyformán vonatkozik.
- *Feltétlen*, mert az élve született embert a törvény ereje folytán megilleti.

Cselekvőképesség:

Azt jelenti, hogy saját nevében jogokat szerezhetsz és kötelességeket vállalhat. Szűkebb fogalom a cselekvőképesség, mint a jogképesség.

Cselekvőképesség szempontjából 3 kategória létezik:

1. Teljes cselekvőképes jogalany:

- Maga szerződhet és maga tehet jognyilatkozatot.
- Általában ez a tipikus felnőttkorban.
- A cselekvőképességet a törvény nem korlátozza.
- 18 év felett

2. Korlátozottan cselekvőképes:

- Az a fiatalkorú, aki nem cselekvőképtelen.
- Az a nagykorú, akit a bíróság cselekvőképességében korlátos vagy gondnokság alá helyez.
- A korlátozott cselekvőképesség a következőképp jelenik meg:
 - ↳ kisebb jelentőségű szerződést köthet
 - ↳ rendelkezhet a munkája után járó keresménnyel
 - ↳ számára előnyös szerződést köthet

3. Cselekvőképtelenség esete:

- Kiskorú gyermek esetén
- Akit a bíróság gondnokság alá helyez
- Aki olyan állapotban van, hogy az ügyit nem tudja intézni

Tulajdonjog

A tulajdonjog fogalma:

Teljes jogi hatalom a dolog felett.

Azokat az alanyi jogokat és kötelezettségeket kell érteni, amelyek a tulajdonhoz kapcsolódnak.

Az alkotmány értelmében többféle tulajdon formát ismerünk, amelyben ezek teljesen egyenrangúak.

A tulajdonjog tárgyai:

A tulajdonjog tárgya valamilyen birtokba vehető dolog. Ez lehet pénz, értékpapír, valamilyen tárgy vagy használati érték, valamint dolog módjára hasznosítható természeti erő, természeti javak.

A tulajdonlás a mellékdolgokra, ill. az alkotó, alkatrészekre is kiterjed. Az alkatrészek a dolog olyan részei, amelyek nélkül a tulajdonba számottevő értékcsökkenés következik be (autó + autókerék). A tartozékok is a dologhoz tartoznak, de a rendeltetésszerű használatot a hiányuk kevésbé zavarja (elakadásjelző).

A dolgokat többféleképpen csoportosíthatjuk:

1. A forgalomban való részvételük alapján:

- Forgalomképes dolgok, melyek szabadon átruházhatók.
- Korlátozottan forgalomképes dolgok (lőfegyver, dohányáru)
- Forgalomképtelen dolgok: Az állami tulajdon kizárólagos tárgyai.

2. A dolgokat feloszthatjuk még:

- *Ingatlan*: földterületek és a földdel szoros összefüggésben lévő dolgok.
- *Ingóság*: minden más tulajdon dolog (ékszer, bútor, autó)

A tulajdonjog tartalma:

- A birtoklás joga
- Használat és a hasznok szedésének joga
- A rendelkezés joga

Alapvető munkajogi szabályok

A munkajog fogalma

A munkajog szabályozza a munkaviszonyból származó jogokat és kötelezettségeket (pl. a munkaviszony létrehozásának, módosításának és megszüntetésének feltételeit, a munkavégzés, a munkaidő, a munka díjazásának alapvető szabályait, a munkaügyi jogvita alapvető kérdéseit stb.), valamint a munkáltató és az érdekképviseleti szervezetek közötti kapcsolatok jogi vonatkozásait.

A munkaviszonyra vonatkozó szabályok

Amikor az Mt. munkaviszonyra vonatkozó szabályokat említ, azon első sorban az alábbi szabályokat kell érteni:

- 1992. évi XXII. tv., a Munka Törvénykönyve (Mt.)
- 1993. évi XCIII. tv., a munkavédelemről (Mvt.)
- 1991. évi IV. tv., a foglalkoztatásról (Flt.)
- 1989. évi VII. tv., a sztrájkról (Sztv.)
- Kormányrendeletek, miniszteri rendeletek, melyek érintik a munkaviszonyt.
Pl. 181/1996. (XII. 6.) Korm. rendelet a korengedményes nyugdíjazásról;
25/2001. (IX. 9.) GM rendelet a 2002. évi munkaszüneti napok körüli munkarendről.
- Kollektív szerződés
- Üzemi megállapodás
- Munkavédelmi szabályzat

A jogok gyakorlásának alapszabályai

1. *Együttműködési kötelezettség* (Terheli a munkáltatót és a munkavállalót egymás irányába.)
2. *Adatvédelem*
3. *Versenytilalmi megállapodás*
4. *Rendeltetésszerű joggyakorlás követelménye*
A hátrányos megkülönböztetés tilalma, előnyben részesítési kötelezettség

Gazdasági jog

Nem önálló jogág, de önálló jogterület.

Szabályozza: • polgári jog
• munkajog
• pénzügyjog
• alkotmányjog